

А. В. Марценюк,
к. е. н., доцент кафедри економіки та менеджменту, Дніпропетровський національний
університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ

РОЗРОБКА КЛАСИФІКАЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ ВИДІВ ТРАНСПОРТУ

L. Martseniuk,
Ph.D., Dep. "Economics and Management",
Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan, Dnipropetrovsk

DEVELOPMENT OF CLASSIFICATION OF TOURIST TRAVEL USING DIFFERENT MODES OF TRANSPORT

Приклади успішного функціонування туризму мають багато розвинених країн. На думку автора, і в Україні одним із напрямів ефективного залучення коштів вітчизняних та іноземних інвесторів має стати туристична галузь.

Задля ефективної організації туристичних послуг потрібна оновлена класифікація усіх видів транспортного туризму, яка б відрізнялася від існуючої визначенням раціонального їх призначення, зоною використання, тривалістю подорожі, комфортом та ціною політикою. Використання такої класифікації дозволить чітко визначити раціональні умови та зони використання залізничного транспорту на конкурентному ринку туристичних послуг.

Мета статті полягає в розробці удосконаленої класифікації туристичних подорожей різними видами транспорту, яка базується на принципах оптимального їх використання в різних умовах відпочинку з урахуванням надання повного комплексу туристичних послуг, трансферних перевезень, оглядових екскурсій, що дозволить туристичним компаніям визначити раціональні маршрути перевезень клієнтів, знизити витрати на свої послуги і отримувати додаткові прибутки.

Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять системний аналіз можливостей, переваг та обмежень кожного виду транспорту, який може бути задіяний в процесі надання туристичних послуг, теоретичні положення економічної науки в галузі ефективності туризму й управління туристичними потоками.

Автором запропонована удосконалена класифікація туристичних подорожей різними видами транспорту. В результаті виконання поставлених завдань мають бути досягнуті наступні результати: залучення коштів іноземних та вітчизняних інвесторів до розвитку та оновлення транспортної та туристичної інфраструктури; розвиток туризму, зокрема, залізничного з організацією коротко-, середньо- та довготривалих оглядових туристичних подорожей у туристичних поїздах різного рівня; підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту; оновлення рухомого складу; організація змістовного та доступного з фінансової точки зору відпочинку для всіх верств населення; формування позитивної думки у іноземних споживачів туристичних послуг щодо рівня сервісу.

Examples of successful operation of tourism is in many developed countries. According to the author, in Ukraine one of the areas of effective fundraising domestic and foreign investors have become tourist industry.

For efficient organization of tourist services requires an updated transport classification of all types of tourism that would differ from the existing definition of rational purpose, area of use, duration of travel, comfort and pricing. Using this classification will clearly define the conditions and rational use of rail transport area in the competitive tourism market.

The purpose of the article is to develop advanced classification of tourist travel by different modes of transport, based on the principles of optimal use in different conditions of rest considering providing a full range of travel services, shuttle transport, sightseeing tours, enabling travel companies to determine rational routes of transportation customers, reduce costs for their services and receive additional income.

Theoretical and methodological basis of the study are systematic analysis capabilities, benefits and limitations of each type of vehicle that may be involved in providing tourist services, theoretical principles of economics in tourism and management efficiency tourist flows.

The author proposed an improved classification of tourist travel by various modes of transport. As a result of the objectives to be achieved the following results: attracting foreign and domestic investors to develop and upgrade transport and tourism infrastructure; tourism development, including the organization of railway short-, medium- and long-term survey of tourist travel in trains travel; improving the competitiveness of rail transport; purchase of new rolling stock; organize a meaningful and accessible from a financial point of rest for all segments of the population; form a positive opinion in the foreign consumers of tourism services on the level of service.

Ключові слова: туристична подорож, організаційна структура, туристичний потік, туристичний маршрут, туристичний поїзд.

Key words: tourist trip, the organizational structure, tourist flow, tourist route, tourist train.

ВСТУП

Туризм — це галузь, яка швидкими темпами розвивається у багатьох розвинених країнах. Саме завдяки туризму їм вдається наповнювати бюджети значними коштами. В Україні, враховуючи об'єктивні причини, туризму приділяється недостатньо уваги в плані фінансування галузі та підтримки на законодавчому рівні.

Туризм тісно пов'язаний із різними видами транспорту, а отже, в контексті розвитку туризму потрібно розвивати і транспортну галузь.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питаннями розвитку та реформування транспорту та туристичної галузі, а також побудовою нових організаційних структур та форм управління займалися такі вчені, як: В.В. Абрамов [1], Н.О. Алешугіна, Ю.С. Бараш [2], Л.Г. Богущ, О.М. Гненний, В. Г. Гуляєв [3], О. Дем'янчук [4], А.О. Дергоусова, О.Г. Дейнека, В.Ф. Кифяк, С.В. Мочерний, І.М. Писаревський [8], П.О. Пшінько [7], В.І. Стрілець [9], Т.І. Ткаченко, Т.М. Ореховська, Ф.Е. Поклонський, Н.В. Чоренька [10], І.М. Школа та інші автори. Кожен з них вніс свій істотний вклад у дослідження з вищевказаних питань, але потрібно відзначити, що жоден з них не запропонував класифікацію туристичних подорожей з використанням саме різних видів транспорту.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Задля ефективної організації туристичних послуг потрібна оновлена класифікація усіх видів транспортного туризму, яка б відрізнялася від існуючих визначенням раціонального їх призначення, зоною використання, тривалістю подорожі, комфортом та ціновою політикою. Використання такої класифікації дозволить чітко визначити раціональні умови та зони використання залізничного транспорту на конкурентному ринку туристичних послуг.

МЕТА

Метою статті є розробка удосконаленої класифікації туристичних подорожей різними видами транспорту, яка базується на принципах оптимального їх використання в різних умовах відпочинку з урахуванням надання повного комплексу туристичних послуг, трансферних перевезень, оглядових екскурсій, що дозволить туристичним компаніям визначати раціональні маршрути перевезень клієнтів, знижувати витрати на свої послуги і отримувати додаткові прибутки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для оптимального рішення організації туристичної діяльності з використанням різних видів транс-

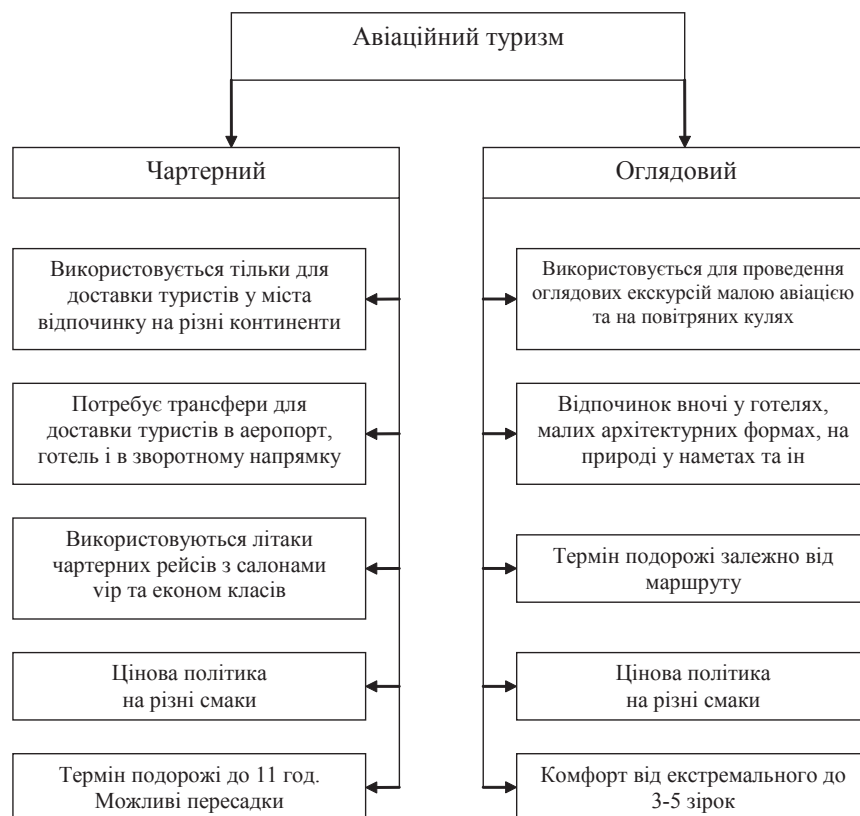

Рис. 1. Характеристика туристичних подорожей авіаційним транспортом

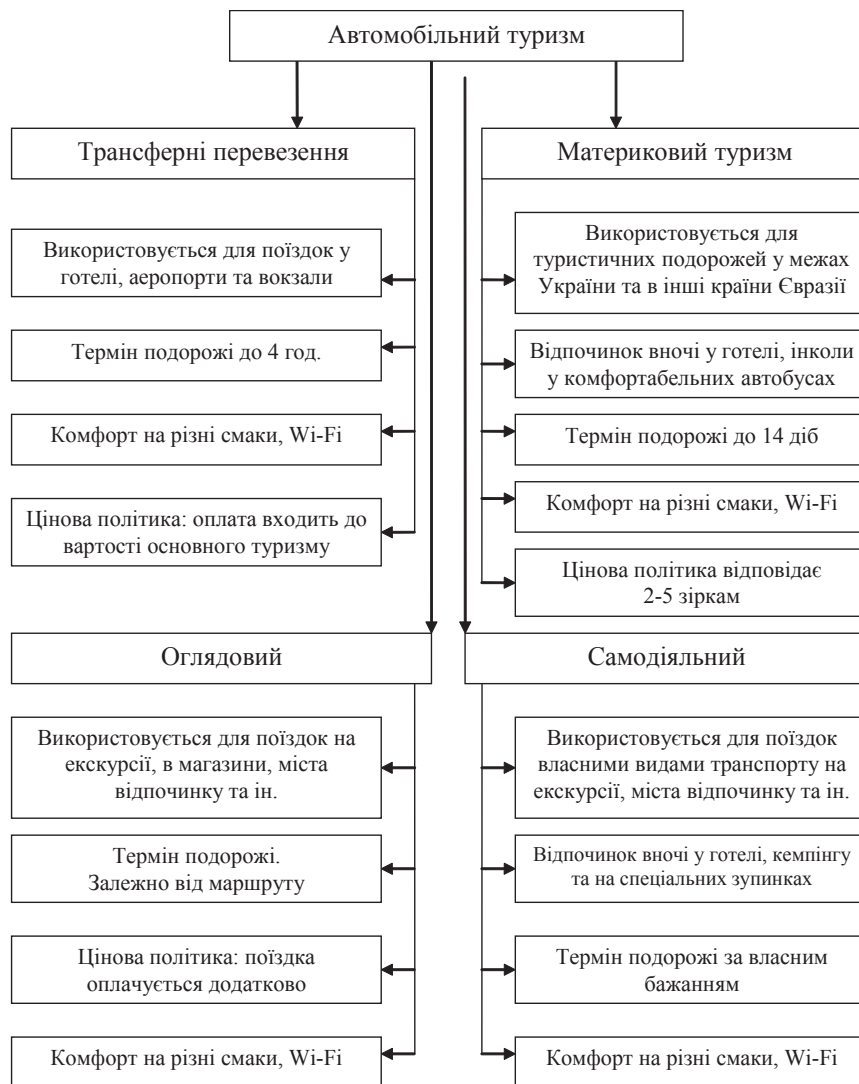

Рис. 2. Класифікація туристичних подорожей автомобільним транспортом

порту слід чітко визначити зони їх раціонального використання. Майже усі види транспорту можуть використовуватися для трансферних перевезень туристів до місць відпочинку, проведення оглядових екскурсій, але лише морський, річковий, залізничний та інколи автомобільний транспорт можуть бути застосовані для одночасного надання комплексу туристичних послуг під час перевезень, а саме організація ночівлі, ресторанного обслуговування та туристичних заходів. Ці види послуг не може надавати авіаційний транспорт (рис. 1).

Авіаційний транспорт є специфічним видом туристичних перевезень, оскільки використовується для доставки туристів до міста відпочинку за допомогою рейсових та чартерних літаків окремих авіакомпаній. В цих умовах доставка туристів з аеропортів до місць відпочинку додатково виконується іншими видами транспорту: малою авіацією, автомобільними трансферами, інколи катерами. Цей вид транспорту здатен доставляти туристів на будь-який континент. Одночасно авіаційний транспорт може використовуватися як оглядовий вид туризму для ознайомлення з мальовничою природою, історичними пам'ятками, з місцями, які не доступні або важкодоступні для інших видів транспорту.

Автомобільний туризм. Найбільш розвинутий в Україні туризм з використанням автомобільного транспорту (рис. 2).

Цей вид транспорту використовується за чотирма напрямками туристичної діяльності: трансферні

перевезення, материковий туризм, оглядовий туризм та самодіяльний туризм. Перший вид використовується для перевезення туристів у готелі, аеропорти та на вокзали спеціальними автобусами. Другий вид застосовується для надання комплексу туристичних послуг, але потребує додатково організацію харчування та проживання туристів в готелях інколи в автобусах. Третій вид автомобільного туризму застосовується як допоміжний для відпочиваючих у готелях, а саме: проведення оглядових екскурсій, для поїздок туристів до магазинів та міста відпочинку.

Окремо слід розглядати самодіяльний туризм, який виконується власними або орендованими автомобілями для поїздок окремих туристів територією України та за кордон. Цей вид туризму тяжко піддається плануванню, оскільки статистика за даними перевезеннями майже відсутня.

Залізничний туризм можна застосовувати за чотирма основними напрямками (рис. 3): круїзний, оглядовий, трансферні перевезення та перевезення по вузьким коліям.

Круїзний (термін запропоновано автором) використовується майже в усіх розвинутих країнах світу для туристичних подорожей. Цей вид залізничного туризму дозволяє надавати весь комплекс туристичних послуг з одночасною організацією туристів ночівлю, ресторанним обслуговуванням, супроводження гідями у рухомому складі обладнаному Інтернетом, телебаченням та стабільним мобільним зв'язком.

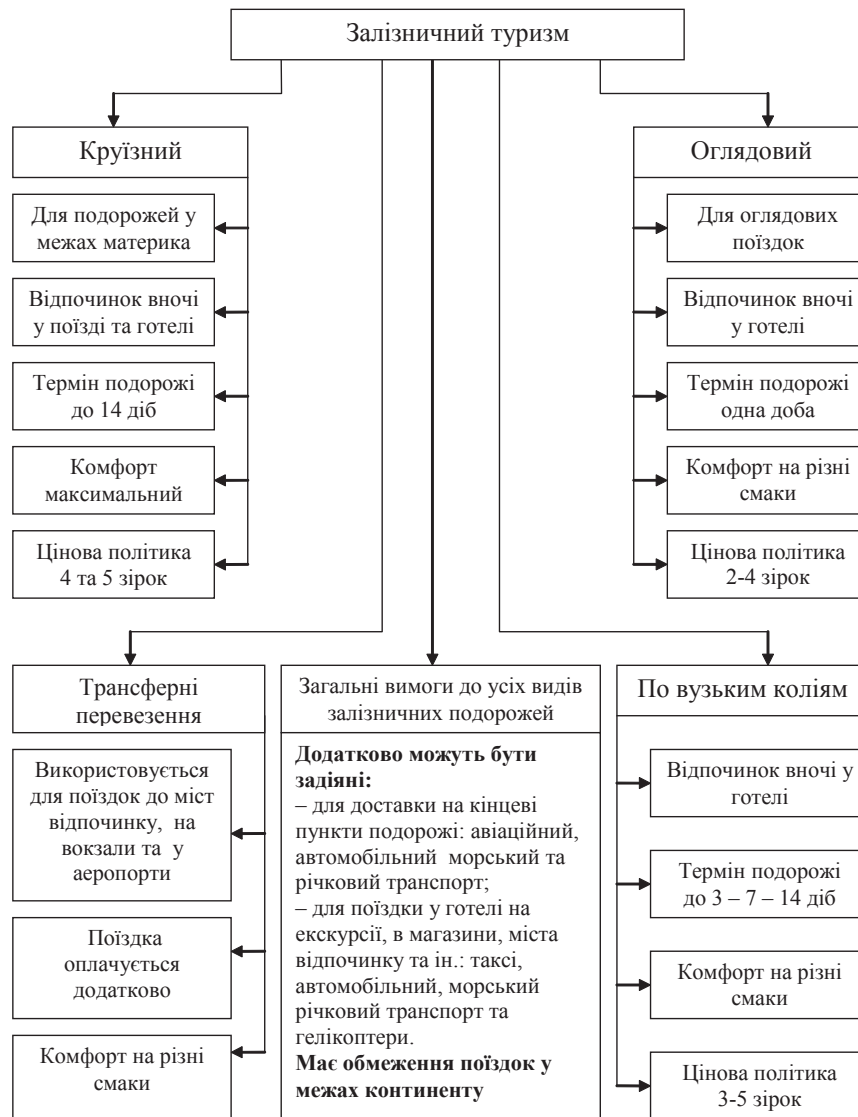

Рис. 3. Класифікація туристичних подорожей залізничним транспортом

Оглядовий залізничний туризм використовується для одноденних (інколи дводенних за умови відпочинку туристів у готелях) подорожей для знайомства з мальовничою природою, історичними пам'ятками та іншими місцевими особливостями у супроводі гіда.

Трансферні перевезення виконуються спеціальним пасажирським рухомим складом, електропоїздами або рейсовими автобусами для перевезення туристів від міст проживання до аеропортів, автобусних, морських та річкових вокзалів з метою подальших подорожей та у зворотному русі.

Туристичні перевезення по вузьким залізничним коліям виконуються спеціальним рухомим складом існуючими вузькими коліями, які розташовані в гірських місцях із мальовничою природою, що багаті на активний відпочинок. Габарити вузькоколійного рухомого складу не дозволяють надати необхідний комфорт для відпочинку під час подорожі, тому організацією туристичних подорожей передбачено щотижневий відпочинок у готелях та ресторанне обслуговування на проміжних станціях.

Морський туризм (рис. 4). Найбільш популярним та комфортним у світі є морський туризм, який виконується сучасними морськими судами.

Серед морських туристичних перевезень перше місце займає круїзний туризм. Для цього задіяні морські багатопалубні лайнери, на яких є все для комфортного відпочинку: ресторани, зручні каюти, басейни, місця спокійного та активного відпочинку.

Маршрутами подорожі таких пароплавів передбачено зупинку у багатьох містах, що представляють значний інтерес для проведення екскурсій та відпочинку. Термін таких подорожей до 180 діб. Суттєвим недоліком цих подорожей є їх висока вартість. В Україні цей вид туризму використовується лише у місті Одеса, куди можуть заходити океанські лайнери.

Оглядовий туризм призначений для знайомства з місцевою природою, флорою та фауною, історичними та визначними пам'ятками і виконується малими та середніми судами, на яких інколи передбачено ресторанне обслуговування безпосередньо під час плавання. Відпочинок туристів передбачено лише у готелях. На теренах України цей вид туризму може використовуватися лише у Чорному та Азовському морях.

Річковий туризм дуже схожий за своїм призначенням на морський, але діє тільки у межах України, оскільки після отримання країною незалежності він майже не використовується.

Круїзний туризм (рис. 5). Для річкового туризму може бути задіяні річні багато палубні, дизель-електроходи, сучасні та старовинні пароплави, річкові лайнери, на яких є все для комфортного відпочинку: ресторани, каюти різного класу, басейни, місця спокійного та активного відпочинку. Маршрутами подорожі такого виду річного складу передбачено проходження гребель електростанцій, акваторії водо-

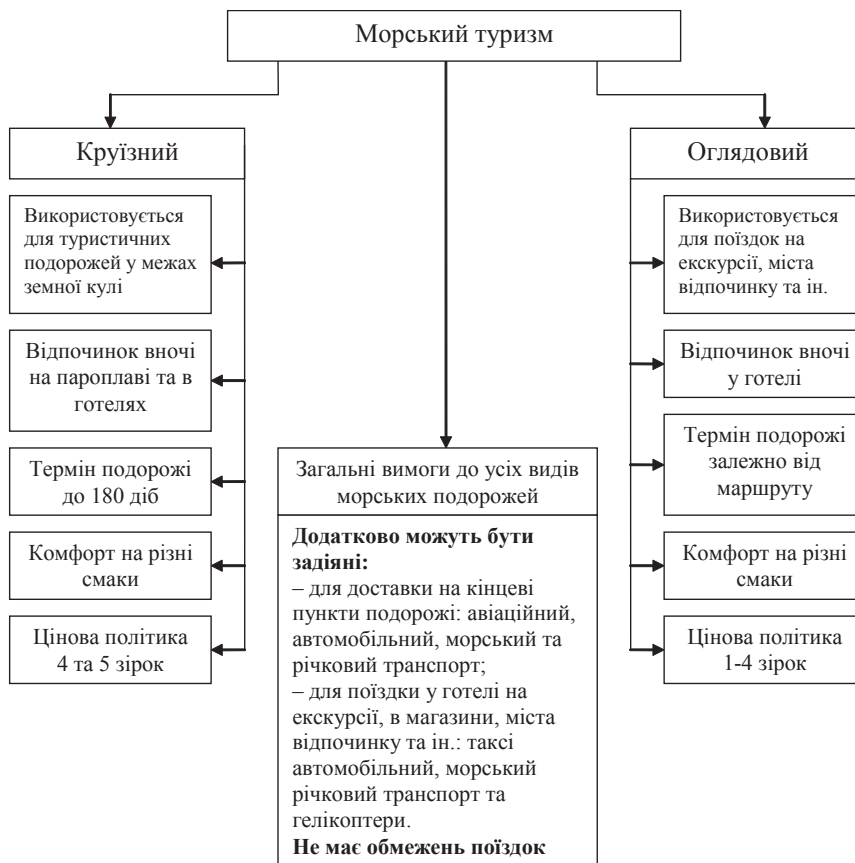

Рис. 4. Класифікація туристичних подорожей морським транспортом

сховищ, зупинку у багатьох містах, що представляють значний інтерес для проведення екскурсій та відпочинку. Термін таких подорожей до 14 діб інко-

ли більше. Слід сказати, що цей вид туризму дуже перспективний тільки в акваторії великих судноплавних річок.

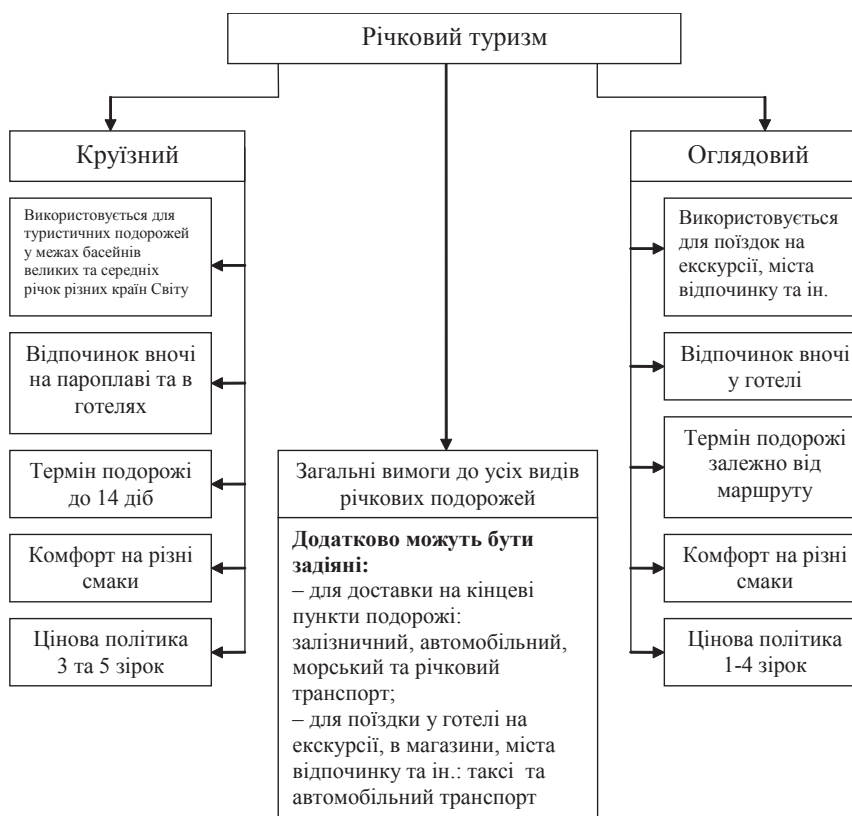

Рис. 5. Класифікація туристичних подорожей річковим транспортом

Таблиця 1. Класифікація туристичних подорожей різними видами транспорту

Вид основного транспорту, яким виконуються туристичні подорожі	Підвид основного туризму	Призначення даного виду туристичних перевезень	Де відбувається відпочинок вночі	Термін подорожі	Комфортні умови	Цінова політика	Додаткова інформація
Залізничний	Круїзний	Для подорожі у межах материка в комфортному рухомому складі	У поїзді та готелях	До 14 діб	Максимальні	4-5 зірок	Додатково можуть бути задіяні: – для доставки на кінцеві пункти подорожі: авіаційний, автомобільний морський та річковий транспорт; – для поїздки у готелі на екскурсії, в магазини, міста відпочинку та ін.: таксі, автомобільний, морський річковий транспорт та гелікоптери. Має обмеження поїздок у межах континенту
	Трансферні перевезення	Для короткочасних перевезень туристів	У готелі		На різні смаки, Wi-Fi	2-4 зірок	
	Оглядовий	Для оглядових поїздок	У готелі	Залежно від маршруту	На різні смаки, Wi-Fi	2-4 зірок	
	По вузьким коліям	По існуючим вузьким коліям	У готелі	До 14 діб	На різні смаки, Wi-Fi	3-4 зірок	
Авто-мобільний	Материковий	Використовується для туристичних подорожей у межах України та в інші країни Євразії	У готелі	До 14 діб інколи більше	На різні смаки, Wi-Fi	3-5 зірок	
	Трансферні перевезення	Використовується для поїздок у готелі, аеропорти та вокзали		До 4 годин інколи більше	На різні смаки, Wi-Fi	2-4 зірок	
	Оглядовий	Використовується для поїздок на екскурсії, в магазини, міста відпочинку та ін.	У готелі	Залежно від маршруту	На різні смаки, Wi-Fi	Оплачується додатково	
	Самодіяльний	Використовується для поїздок власними або орендованими видами транспорту	У готелі, та кемпінгах	За власним бажанням	На різні смаки, Wi-Fi	2-4 зірок	
Морський	Круїзний	Використовується для туристичних подорожей у межах земної кулі	На кораблі та в готелях	До 180 діб	Максимальний	4-5 зірок	Додатково можуть бути задіяні: для доставки на кінцеві пункти подорожі: авіаційний, автомобільний морський та річковий транспорт; для поїздки у готелі на екскурсії, в магазини, міста відпочинку та ін.: таксі, автомобільний, морський річковий транспорт та гелікоптери
	Оглядовий	Використовується для поїздок на екскурсії, міста відпочинку та ін.	У готелі	Залежно від маршруту	На різні смаки, Wi-Fi	1-4 зірок	
Річковий	Круїзний	Використовується для туристичних подорожей у межах басейнів великих та середніх річок різних країн Світу	На кораблі та в готелях	До 14 діб інколи більше	Максимальний	3-5 зірок	
	Оглядовий	Використовується для поїздок на екскурсії, міста відпочинку та ін.	У готелі	Залежно від маршруту	На різні смаки, Wi-Fi	1-4 зірок	
Авіаційний	Чартерний	Використовується тільки для доставки туристів у міста відпочинку на різні континенти	У літаку	До 11 год., можливі пересадки	На різні смаки, Wi-Fi	VIP та економ клас	
	Оглядовий	Використовується для проведення оглядових екскурсій малою авіацією та на повітряних кулях	У готелі	Залежно від маршруту	На різні смаки, Wi-Fi	Від екстремального до 3-5 зірок	

Оглядовий туризм призначений для знайомства з місцевою природою, флорою та фауною водосховищ, історичними та визначними пам'ятками і виконується малими та середніми судами, на яких інколи передбачено ресторанне обслуговування безпосередньо під час плавання. Відпочинок туристів передбачено лише у готелях. На теренах України цей вид туризму може використовуватися лише у чорному та азовському морях.

ВИСНОВКИ

На базі представлених вище класифікацій (рис. 1—5) в таблиці 1 представлена загальна оновлена класифікація усіх видів транспортного туризму, яка відрізняється від існуючих визначенням раціональним їх призначенням, зоною використання, максимальним терміном подорожі, комфортом та ціновою політикою. Використання такої класифікації дозволить чітко визначити раціональні умови та зони ви-

користання залізничного транспорту на конкурентному ринку туристичних послуг.

НАУКОВА НОВИЗНА ТА ПРАКТИЧНА ЗНАЧИМІСТЬ

У статті автором запропоновано удосконалену класифікацію туристичних подорожей різними видами транспорту, яка базується на принципах оптимального їх використання в різних умовах відпочинку з урахуванням надання повного комплексу туристичних послуг, трансферних перевезень, оглядових екскурсій, що дозволить туристичним компаніям визначати раціональні маршрути перевезень клієнтів, знижувати витрати на свої послуги і отримувати додаткові прибутки.

Література:

1. Абрамов В.В. Історія туризму: підручник / В.В. Абрамов, М.В. Тонокошкур. — Харків: ХНАМГ, 2010. — 294 с.
2. Бараш Ю.С. Розвиток залізничного туризму в Україні / Ю.С. Бараш, А.О. Кравченко, О.С. Яснецов // Зб. наук. пр. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна "Проблеми економіки трансп.". — Дніпропетровськ, 2014. — Вип. 8. — С. 7—11.
3. Гуляев В.Г. Організація туристичних перевезок / В. Г. Гуляев. — Москва: Фінанси і статистика. 2001. — 512 с.
4. Дем'янчук О. Туристична галузь [області] — мішок для наповнення бюджету / О. Дем'янчук // Вісн. Рівненщини. — 2009. — № 39/24 верес. — С. 7.
5. Марценюк Л.В. Напрямки розвитку внутрішнього туризму в Україні // "Наука та прогрес транспорту" Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. — № 6 (54). — 2014. — С. 41—52.
6. Марценюк Л.В. Основні засади розвитку транспортного туризму в Україні / Л.В. Марценюк // Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. — Д., 2013. — Вип. 47. — С. 24—32.
7. Перспективи розвитку залізничного туризму України на вузькоколієних лініях Закарпаття / В.Г. Кузнецов, П.О. Пшінько, Л.В. Кліменко [та ін.]. — Наука та прогрес трансп. Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. — 2015. — № 4 (58). — С. 23—33.
8. Писаревський І.М. Туризм як національний пріоритет: монографія / І.М. Писаревський. — Харків: ХНАМГ, 2010. — 284 с.
9. Стрілець В.І. Організація залізничного туризму в Україні як чинник підвищення прибутковості галузі / В.І. Стрілець, О.Ф. Ялбуган // Зб. наук. пр. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна "Проблеми економіки трансп.". — Дніпропетровськ, 2011. — Вип. 2. — С. 114—117.
10. Чорненька Н.В. Організація туристичної індустрії: навчальний посібник. — К.: Атіка, 2006. — 264 с.

References:

1. Abramov, V. (2010), Istoriiia turyzmu [History of tourism], KhNAMH, Kharkiv, Ukraine.
2. Barash, Ju. (2014), "Development of railway tourism in Ukraine", Visn. Dnipropetr. nats. un-tu zalizn. transp. im. akad. V. Lazariana "Problemy ekonomiky transp.", vol. 8, pp. 7—11.
3. Ghuljajev, V. (2001), Orhanizatsiia turystychnykh perevozk [Organization of tourist traffic], Finansy i statystyka, Moscow, Russia.
4. Dem'ianchuk, O. (2009), "Tourist industry of the region — a means to supplement the budget", Visti Rivnenschyny, vol. 24, pp. 7.

5. Martseniuk, L. (2014), "Types of domestic tourism in Ukraine", Visn. Dnipropetr. nats. un-tu zalizn. transp. im. akad. V. Lazariana, vol. 54, pp. 41—52.

6. Martseniuk, L. (2013), "Main directions of development of tourism in Ukraine Transport", Visn. Dnipropetr. nats. un-tu zalizn. transp. im. akad. V. Lazariana, vol. 47, pp. 24—32.

7. Pshinjko, O. (2015), "Prospects for railway tourism in Ukraine Transcarpathian narrow-gauge lines", Visn. Dnipropetr. nats. un-tu zalizn. transp. im. akad. V. Lazariana, vol. 58, pp. 23—33.

8. Pysarevsjkyj, I. (2010), Turyzm iak natsional'nyj priorytet [Tourism as National Priority], KhNAMH, Kharkiv, Ukraine.

9. Strilecj, V. (2011), "Development of railway tourism in Ukraine as a factor in increasing the profitability of the industry", Visn. Dnipropetr. nats. un-tu zalizn. transp. im. akad. V. Lazariana "Problemy ekonomiky transp.", vol. 2, pp. 114—117.

10. Chornenjka, N. (2006), Orhanizatsiia turystychnoi indusirii [The organization of tourism industry], Atika, Kiev, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2016 р.

ІНВЕСТИЦІЇ. ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

www.investplan.com.ua

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Передплатний індекс: 23892